

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

IX

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

15-16 квітня 2021 року

Матеріали

R=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Ozfm_2013_7_67 (дата звернення: 12.03.2021).

5. Shum O. Common features of distance learning of foreign languages. *Сучасне суспільство і наука: актуальні дослідження молодих науковців*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції іноземними мовами (29 травня 2020 року). Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020. С. 109-111.

Галина Швець,

старший викладач кафедри соціогуманітарних дисциплін

Львівського національного університету імені Івана Франка

ВИКЛИКИ ДЛЯ ВИКЛАДАЧА ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ОНЛАЙН

Навчання іноземних мов є одним з основних елементів системи професійної підготовки фахівців у ЗВО України. Система дистанційного навчання в Україні має багато переваг і недоліків. Проте екстремальна ситуація, пов'язана з пандемією CoVid-19, змусила викладачів і студентів опинитися в реальності, де викладати й навчатися доводиться виключно перед екраном комп'ютера чи смартфона. Ефективність такого навчання покаже свої результати вже незабаром, коли фахівці онлайн-навчання отримають дипломи й підуть працювати за фахом.

Про важливість та перспективність дистанційної освіти говорить В. Дацюк ; стаття Ю. Дишлевої присвячена проблемам дистанційного навчання англійської мови в немовному закладі вищої освіти, в дисертації Н. Муліної розглядаються питання методики розробки та використання дистанційного курсу англійської мови у вищому технічному закладі освіти.

Мета статті – розглянути виклики, які постають перед викладачем у процесі дистанційного навчання іноземних мов у немовному ЗВО.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології мають такі особливості [1, с. 20–21]:

- дають доступ до різних джерел інформації та навчальних ресурсів, включаючи книги, підручники, монографії тощо;

- в такому навчально-виховному процесі студент виступає суб'єктом навчання, а викладач відіграє лише функцію помічника, який не повністю визначає зміст навчання;

- можливість здобувати знання, уміння і навички за допомогою проблемного та дослідницького навчання;

- основні принципи такого навчання практичність, тісний зв'язок із життям і процесами в суспільстві;

- покращує комунікацію між студентами, викладачами і вищими навчальними закладами;

- виступає надійною вимірювальною та ієрархічною системою, яка дає змогу чітко визначити місце студента, викладача та університету;

- постійне покращення за допомогою зворотного зв'язку;

- здатність підтримувати безперервний процес самонавчання і вдосконалення студентів в будь-який час;

- дає змогу розповсюджувати нові ідеї в сфері освіти;

- сприяє розвитку освіти в сільській місцевості;

- забезпечує доступ студентів до освітніх ресурсів, які не мають змоги це робити під час навчальних годин;

- забезпечує освітні послуги за нижчою ціною в режимі онлайн;

- допомагає викладачам у проведенні екзаменів і забезпеченні матеріалів з курсів;

- забезпечує студентів різними можливостями з вивчення іноземних мов.

Проте існує низка недоліків, які умовно можна поділити на такі, що стосуються студентів, і такі, що стосуються викладачів [4, с. 172]:

1) до першої категорії належать: недостатність соціальної взаємодії, яка є прямим наслідком віртуального формату навчання; технологічні проблеми, які найчастіше полягають у побоюванні нових технологій або їх відсутності; портативність матеріалів за рахунок електронної форми – це зазвичай зручно, але не завжди стовідсотково краще, ніж традиційні підручники.

2) друга категорія включає такі недоліки, як: технологічні питання, тобто наявність і технічного забезпечення та його відповідність потребам нової форми навчання; неналежні матеріали, які не підходять для застосування в дистанційному навчанні; відсутність необхідного культурного прийняття – далеко не всі в нашій країні готові до нової форми навчання та сприймають її серйозно, а тому вочевидь необхідним видається проведення певної підготовчої роботи з майбутніми студентами.

Дистанційне навчання іноземних мов із використанням комп'ютерних технологій має забезпечувати реалізацію таких завдань [3, с. 244]:

- формування і розвиток умінь та навичок читання з безпосереднім використанням матеріалів мережі Інтернет;

- удосконалення вмінь аудіювання на основі адаптованих та автентичних звукових текстів;

- формування умінь і навичок перекладу та реферування текстів за фахом;

- удосконалення умінь монологічного та діалогічного мовлення;

- розширення активного та пасивного словників, ознайомлення з лексикою сучасної іноземної мови, яка відображає певний етап розвитку культури країни, соціального та політичного ладу суспільства:

- формування елементів глобального мислення (діалог культур);

- формування стійкої мотивації пізнавальної діяльності, потреби використання іноземної мови в реальному спілкуванні;

- формування культури спілкування.

Наскільки вдається практично застосувати ІКТ при навчанні іноземних мов? Які виклики постають перед викладачем у процесі навчання іноземної мови онлайн? Наведемо декілька прикладів тих проблем, на які наштовхується викладач, котрий працює в комфортних умовах перед екраном комп'ютера.

1) Проблема реалізації комунікативної методики під час навчання онлайн.

Як відомо, сьогодні однією з найпопулярніших і найефективніших методик навчання іноземної мови є комунікативна. Основні принципи комунікативної методики включають [2, с. 63]:

1. Кожен студент бере активну участь в процесі навчання.
2. Викладач говорить мало, а студент – багато.
3. Спільна робота в групі, студенти вчаться спілкуватися один з одним, розуміти кожного, взаємодіяти між собою.
4. Студенти вчаться пояснювати і висловлювати свою думку різними способами.
5. Використовуються рольові ігри.
6. Активне вивчення ідіоматичних виразів, розмовного сленгу.
7. Застосовується метод «занурення» – тобто використання рідної мови на заняттях зводиться до мінімуму.
8. Залучення студентів до культури англomовних країн.

Дистанційне навчання начебто дозволяє повністю реалізувати комунікативну методика, під час онлайн-заняття. Однак, на практиці не завжди все так, як у теорії. І якщо пункти 2, 4, 5, 6, 7 та 8 з легкістю імплементуються викладачем у навчальний процес, з рештою пунктів комунікативної методики навчання виникають проблеми.

Так, щодо пункту № 1: на жаль, не кожен учень/студент бере активну участь у процесі навчання. Причиною цьому може бути не тільки банальне небажання навчатися чи втома від майже цілодобового споглядання на екран комп'ютера, а й технічні проблеми чи відсутність якісного Інтернет-сполучення.

Ті самі зауваги стосуються третього пункту, при якому студенти мали б працювати у групах і взаємодіяти між собою, спілкуючись. Але додаються й інші. По-перше, розділити студентів на групи дистанційно вимагає неабиякого вміння від викладача. Так само, як і проведення певних ігор (зокрема, рольових) чи конкурсів онлайн. По-друге, виникає питання: чи всі студенти дотримуватимуться правил елементарних етики й етикету, тобто не користуватимуться спільними групами в чатах для обміну інформацією чи допомоги-підказки одне одному?

2) Проблема використання студентами ключів до вправ, відповіді онлайн.

Мабуть, використання студентами ключів до вправ з підручників чи пошуку відповідей онлайн – один з найактуальніших викликів, який постає перед

викладачем іноземних мов. Часто студенти шукають переклад певного слова під час усної відповіді (наприклад, коли викладач просить перекласти певне слово чи речення відразу, не пишучи його в чат-боксі). Те саме стосується пошуку відповідей до завдань у мережі – онлайн-вправи часто пропонують готові ключі чи підказки.

Можливість вимкнути мікрофон чи сказати про погане Інтернет-з'єднання заохочує студентів до такого недобросовісного навчання з метою хіба лиш отримати хорошу оцінку, адже знання при цьому надовго не затримуються.

Відповідно, окрім основного завдання – навчити іноземної мови за допомогою наявних засобів навчання – викладач має ще ретельніше добирати матеріали, які використовуватиме на занятті. Ідеальний варіант для викладача під час дистанційного навчання – завдання без можливості знаходження ключів у мережі Інтернет, створення презентацій, проектів чи завдань за типом відкритої відповіді, коли кожен студент висловлює власне бачення певної теми чи проблеми.

Викладач міг би створити такі завдання чи організувати процес навчання таким чином, щоб студент відповідав би на тест чи виконував вправи відразу на занятті в режимі реального часу без можливості збереження правильних відповідей, проте такий варіант практично неможливий у час, коли процес навчання підлягає (часто обов'язковому) запису.

3) Проблема можливості запису.

Саме можливість запису є третім викликом для сучасного викладача іноземних мов. Запис дає можливість переглянути заняття, проаналізувати його й згодом вдосконалити свою методику викладання. Але коли йде мова про вибір завдань і перевірку студентських знань, запис радше шкодить. Навіть, якщо завдання будуть неповторні й ексклюзивні. Адже, студенти можуть записати заняття і передати правильні відповіді тим, хто відсутній, чи своїм колегам з інших груп.

Отже, попри те, що дистанційне навчання робить навчальний процес зручнішим (студент навчається, а викладач навчає у комфортному середовищі, часто вдома), такий формат навчання ставить свої виклики, особливо, для викладача. Викладачам варто врахувати проблеми, які виникають під час

дистанційного навчання, й надалі досліджувати це питання з метою успішного, комфортного, ефективного й цікавого навчання в мережі.

Список використаних джерел:

1. Бойко Я. Особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій та вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах. *«Мова і світ: сучасні тенденції викладання іноземних мов у вищій школі»*: збірник матеріалів IV Всеукраїнського науково-практичного вебінару (29 листопада 2017 р.). Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2017.

2. Комар О. Комунікативний підхід до викладання іноземної мови з використанням нових інформаційних технологій як фактор формування загальних компетентностей у студентів немовних спеціальностей. *«Мова і світ: сучасні тенденції викладання іноземних мов у вищій школі»*: збірник матеріалів IV Всеукраїнського науково-практичного вебінару (29 листопада 2017 р.). Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2017.

3. Олійник О. Інноваційні технології дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних ВНЗ. *Лінгвістичні дослідження: збірник наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. 2014. Вип. 38.

4. Романюк С. Дистанційне навчання англійської мови у процесі професійної підготовки майбутніх юристів: стан та перспективи. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2015. № 1 (9).

Лариса Біденко,

канд. пед. наук

доцент, завідувач кафедри мовної підготовки іноземних громадян

Сумського державного університету

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Актуальність теми. Методика навчання української мови як іноземної пройшла величезний шлях свого розвитку. Починаючи з практичного застосування порівняльного мовознавства і закінчуючи сучасними інноваційними методичними концепціями навчання української мови як іноземної, зокрема: комунікативного, інтенсивного, діяльнісного, проектного, методики дистанційного навчання та інших, змінювалися не тільки цілі навчання іноземної мови, а й вимоги до оволодіння ними.